

LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Lazdijų rajono savivaldybės vaikų sveikata 2020 m.

Lazdijai

ĮVADAS

Vaikai – itin svarbi šalies gyventojų grupė, šiuo gyvenimo laikotarpiu formuojasi požiūrio į sveikatą pagrindai, kurie išliks pasiekus brandą. Gera sveikatos būklė vaikystėje užtikrina tolesnį sveiką vystymąsi, o tai turi būti vienas iš didžiausių bet kurios visuomenės siekinių. Lazdijų rajono savivaldybės mokyklose dirba visuomenės sveikatos specialistai, kurių viena iš pagrindinių pareigų yra mokyklos vadovybei pateikti asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų išvadas ir rekomendacijas, išrašytas į statistinės apskaitos formą Nr. E027-1 „Mokinio sveikatos pažymėjimas“ (toliau – Mokinio sveikatos pažymėjimas) dėl mokinių dalyvavimo ugdymo veikloje bei koordinuoti šių rekomendacijų įgyvendinimą.

Šeimos gydytojas (vaikų ligų gydytojas, vidaus ligų gydytojas), atlikęs profilaktinį mokinio sveikatos patikrinimą, jo rezultatus išrašo į Mokinio sveikatos pažymėjimo I dalį „Sveikatos būklės įvertinimas“, gydytojas odontologas – į II pažymėjimo dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“.

Nuo 2020 m. gegužės 1 d. pirma ir antra pažymėjimo dalys nėra susijusios ir į Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinę sistemą (toliau – ESPBI IS) pateikiamas atskirai. Svarbu paminėti, kad pasikeitė ir pati profilaktinės sveikatos patikros pažymėjimo forma. Ji nuo minėtos dienos pildoma visiems ugdymo įstaigas lankantiems vaikams bei pilnamečiams mokiniams ir į ESPBI IS pateikiama tik elektroniniu būdu. Informacija iš ESPB IS perduodama į Vaikų sveikatos stebėsenos informacinę sistemą (toliau – VSS IS), kurią visuomenės sveikatos specialistai naudoja mokinių ugdymo veiklai užtikrinti.

Karantino metu ir 3 mėnesiai po jo 2020 m. buvo netaikomas reikalavimas vaikams, ugdomiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo programas, turėti galiojančią Mokinio sveikatos pažymėjimą.

Mokinio sveikatos pažymėjimą sudaro I dalis „Sveikatos būklės įvertinimas“ ir II dalis „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“.

Lazdijų rajono savivaldybėje 2020 m. bendrojo ugdymo mokyklos ir profesinio mokymo įstaigas lankė 2552 mokiniai. Mokinį, pristačiusi Nr. E027-1 formą buvo 1241, tai sudarė 48 proc. Mokinį, pristačiusi formos Nr. E027-1 I dalį "Sveikatos būklės įvertinimas" buvo 1675, t.y. 65 proc., o mokinį, kurie pristatė formos Nr. E027-1 II dalį "Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas" buvo 1312 (51 proc.). Vertinant mokinį sveikatos būklę nustatyta, kad 79 proc. Lazdijų rajono savivaldybės mokinį gali dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų (1 lentelė).

1 lentelė. Vaikų sveikatos pažymėjimų pateikimas

Savivaldybė	Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"	2020				abs. sk.	proc.
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje	Rodiklio reikšmė Lietuvoje	abs. sk.	proc.		
Lazdijų r. sav.	Mokinį, lankančių ugdymo įstaigą, skaičius	2552	0	493857	0		
	Mokinį, pristačiusi Nr. E027-1 formą	1241	48	246340	49		
	Mokinį, pristačiusi formos Nr. E027-1 I dalį "Sveikatos būklės įvertinimas"	1675	65	367948	74		
	Mokinį, kurie pristatė formos Nr. E027-1 II dalį "Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas"	1312	51	262197	53		
	Mokinį, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų	1331	79	315503	85		

Profilaktinio sveikatos patikrinimo metu šeimos gydytojas išmatuoja moksleivio ūgi, svorį, rezultatus įrašo į elektroninį Mokinio sveikatos pažymėjimą, kuriame automatiškai apskaičiuojama kūno masės indekso (toliau – KMI) skaitinė reikšmė ir KMI įvertinimas: per mažas svoris, normalus svoris, antsvoris ar nutukimas. Nuo 2020 m. gegužės 1 d. įsigaliojo 2–18 m. amžiaus vaikams pritaikytos KMI vertinimo ribos. Jas galima rasti Mokinio sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951.

Remiantis VSS IS duomenimis, 62 proc. Lazdijų rajono savivaldybės vaikų turėjo normalų svorį (2 lentelė). Palyginti su ankstesniais mokslo metais, tokį mokinį dalis išliko

panašiame lygyje; 2019 m. tokį mokinių buvo 61,42 proc. Antsvorį turinčių mokinių dalis sudarė 16 proc., nutukimą – 7 proc. Lyginant su Lietuva, šie rodikliai buvo 27,8 proc. didesni už respublikos rodiklį. Per mažas kūno svoris nustatytas 12 proc. mokinių.

2 lentelė. Mokinių KMI įvertinimas 2020 m.

		2020			
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje		Rodiklio reikšmė Lietuvoje	
Savivaldybė	Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"	abs. sk.	proc.	abs. sk.	proc.
Lazdijų r. sav.	Mokinių, turinčių per mažą svorį	209	12	55194	15
	Mokinių, turinčių normalų svorį	1051	62	238788	64
	Mokinių, turinčių antsvorį	278	16	50377	13
	Mokinių, turinčių nutukimą	128	7	21124	5

Kasmetinio mokinio sveikatos patikrinimo metu asmens sveikatos priežiūros ištaigos specialistas, įvertinės vaiko fizinę sveikatos būklę, jo sveikatos pažymėjime nurodo fizinio ugdymo grupę: pagrindinė, parengiamoji, specialioji ar, esant poreikiui, pažymi, iki kurios dienos mokinys atleidžiamas nuo fizinio lavinimo pamokų.

Lazdijų rajono savivaldybėje 2020 m. 98 proc. mokinių dalyvavo ugdymo procese, turėdami pagrindinę fizinio ugdymo grupę (3 lentelė). Pagrindinei fizinio ugdymo grupei priskiriami visiškai sveiki ar turintys nedidelių sveikatos sutrikimų (nedidelio laipsnio regos sutrikimai, netaisyklinga laikysena, funkciniai negalavimai ir pan.) mokiniai. Šiai grupei priklausantys mokiniai gali treniruotis sporto būreliuose ir dalyvauti sporto varžybose. Parengiamoje fizinio ugdymo grupėje 2020 m. mankštinosi 12 Lazdijų rajono savivaldybės mokinių. Šiai grupei priskiriami mokiniai, turintys nedidelių sveikatos sutrikimų, persirgę tam tikromis ligomis ir laikinai negalintys lankytis kūno kultūros pamokų visu pajėgumu. Jie mankštinasi pamokose pagal mokyklinę programą su sąlyga, kad fizinė veikla nepablogintų jų sveikatos būklės. Kai kurie fiziniai pratimai neatliekami arba ribojami. Specialiojoje fizinio ugdymo grupėje 2020 m. buvo 18 mokinių, t. y. 1 proc. Šią grupę sudaro mokiniai, turintys nuolatinį ar laikinų sveikatos sutrikimų, kurie su tam tikrais apribojimais netrukdo jiems dalyvauti ugdymo veikloje. Tokie vaikai mankštinasi pagal specialią kūno kultūros programą ar lanko gydomosios kūno kultūros pratybas. Nuo kūno kultūros atleisti 2020 m. buvo 12 mokinių. Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 6 vaikai,

kuriems buvo pritaikytas maitinimas. Mokinių, kuriems nurodytos bendrosios rekomendacijos, 2020 m, buvo 19 proc., o specialiosios rekomendacijos – 18 proc.

3 lentelė. Mokiniams paskirtos fizinio ugdymo grupės 2020 m.

Savivaldybė	Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"	2020				Rodiklio reikšmė savivaldybėje	Rodiklio reikšmė Lietuvoje
		abs. sk.	proc.	abs. sk.	proc.		
Lazdijų r. sav.	Mokinių, priskiriamų pagrindinei fizinio ugdymo grupei	1644	98	355780	96		
	Mokinių, priskiriamų parengiamajai fizinio ugdymo grupei	12	0	7830	2		
	Mokinių, priskiriamų specialiajai fizinio ugdymo grupei	18	1	3648	0		
	Mokinių, kuriems nurodytos bendrosios rekomendacijos	334	19	47532	12		
	Mokinių, kuriems nurodytos specialiosios rekomendacijos	307	18	28107	7		
	Mokinių, atleistų nuo kūno kultūros pamokų	12	0	1781	0		
	Mokinių, kuriems pritaikytas maitinimas	6	0	4071	1		

Gydytojas odontologas, atlikdamas kasmetinį mokinio sveikatos patikrinimą, įvertina mokinio dantų, žandikaulių būklę ir įrašo rezultatus į Mokinio sveikatos pažymėjimo antrą dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“. Gydytojas, įvertinės éduonies pažeistų, plombuotų ir išraudų dantų skaičių, įrašo rezultatus pažymėjime ties raidėmis k, p, i (pieniniai dantys) ir ties raidėmis K, P, I (nuolatiniai dantys) – apskaičiuojamas dantų éduonies intensyvumo rodiklis. Kai kpi, KPI reikšmė mažesnė nei 1,2 – éduonies intensyvumas apibūdinamas kaip labai žemas; nuo 1,2 iki 2,6 – žemas, nuo 2,7 iki 4,4 – vidutinis; nuo 4,5 iki 6,5 – aukštas, o kai rodiklis didesnis nei 6,5 – labai aukštas. 2020 m. labai žemas KPI indeksas nustatytas 31 proc. mokinių, žemas KPI – 10 proc. mokinių, vidutinis KPI indeksas – 20 proc. mokinių, aukštas ir labai aukštas KPI indeksas – 36 proc. mokinių (4 lentelė). Aukštas ir labai aukštas KPI indeksas Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 24,1 proc. didesnis nei Lietuvoje. Tik 22,05 proc. vaikų 2020 m. neturėjo éduonies pažeistų, plombuotų ar išraudų dantų.

4 Lentelė. Mokinijų kpi, KPI ir kpi+KPI indeksai

		2020			
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje		Rodiklio reikšmė Lietuvoje	
Savivaldybė	Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"	abs. sk.	proc.	abs. sk.	proc.
Lazdijų r. sav.	Mokinijų, turinčių labai žemą bendrą (KPI+kpi) indeksą	410	31	109833	41
	Mokinijų, turinčių žemą bendrą (KPI+kpi) indeksą	137	10	27785	10
	Mokinijų, turinčių vidutinį bendrą (KPI+kpi) indeksą	275	20	45929	17
	Mokinijų, turinčių aukštą bendrą (KPI+kpi) indeksą	207	15	32753	12
	Mokinijų, turinčių labai aukštą bendrą (KPI+kpi) indeksą	283	21	45897	17

IŠVADOS

1. Lazdijų rajono savivaldybėje 2020 m. bendrojo ugdymo mokyklas ir profesinio mokymo įstaigas lankė 2552 mokiniai. Mokinijų, pristačiusių formos Nr. E027-1 I dalį "Sveikatos būklės įvertinimas" buvo 1675, t. y. 65 proc., o mokinijų, kurie pristatė formos Nr. E027-1 II dalį "Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas" buvo 1312 (51 proc.). Vertinant mokinijų sveikatos būklę nustatyta, kad 79 proc. Lazdijų rajono savivaldybės mokinijų gali dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų.
2. Remiantis VSS IS duomenimis, 62 proc. Lazdijų rajono savivaldybės vaikų turėjo normalų svorį. Palyginti su ankstesniais mokslo metais, tokiai mokinijų dalis išliko panašiame lygyje; 2019 m. tokiai mokinijų buvo 61,42 proc. Antsvorį turinčių mokinijų dalis sudarė 16 proc., nutukimą – 7 proc. Lyginant su Lietuva, šie rodikliai buvo 27,8 proc. didesni už respublikos rodiklį.
3. Lazdijų rajono savivaldybėje 2020 m. 98 proc. mokinijų dalyvavo ugdymo procese, turėdami pagrindinę fizinio ugdymo grupę. Parengiamoje fizinio ugdymo grupėje 2020 m. mankštinosi 12 Lazdijų rajono savivaldybės mokinijų. Specialiojoje fizinio ugdymo grupėje 2020 m. buvo 18 mokinijų, t. y. 1 proc. Nuo kūno kultūros atleisti 2020 m. buvo 12 mokinijų.
4. Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 6 vaikai, kuriems buvo pritaikytas maitinimas.
5. 2020 m. labai žemas KPI indeksas nustatytas 31 proc. mokinijų, žemas KPI – 10 proc. mokinijų, vidutinis KPI indeksas – 20 proc. mokinijų, aukštas ir labai aukštas KPI indeksas – 36 proc. mokinijų (4 lentelė). Aukštas ir labai aukštas KPI indeksas Lazdijų rajono

savivaldybėje buvo 24,1 proc. didesnis nei Lietuvoje. Tik 22,05 proc. vaikų 2020 m. neturėjo éduonies pažeistų, plombuotų ar išrautų dantų.

REKOMENDACIJOS

1. Fizinio aktyvumo didinimo rekomendacijos.

Gerai vaikų sveikatai užtikrinti yra būtina subalansuota mityba, fizinis aktyvumas, tinkamas darbo – poilsio režimas. Fizinio aktyvumo veikla mokykloje iš esmės yra puiki socialinio mokymo ir sveikatos švietimo terpė. Ypač svarbu:

- a) Nustatyti bei koreguoti nutukusių, turinčių antsvorio mokinį fizinį aktyvumą;
- b) Didinti mokinį motyvaciją, aiškinant fizinio aktyvumo naudą sveikatai;
- c) Tobulinti sportinę bazę;
- d) Prie mokyklų inicijuoti įrengti aikštėles dviračių laikymui, kad mokiniai ir mokytojai į pamokas galėtų atvykti dviračiais;
- e) Dalintis sekminga patirtimi fizinio aktyvumo skatinimo veikloje.

2. Svorio mažinimo mokykloje rekomendacijos:

- a) Suteikti moksleiviams žinių apie racionalią, subalansuotą mitybą, kuri apsaugo nuo per didelio svorio ir suteikia augančiam organizmui visų reikalingų medžiagų. Mokiniai turi būti išmokyti patys įsivertinti kūno masės indeksą;
- b) Organizuoti teorinius – praktinius užsiėmimus tėvams ir pedagogams įvairiomis sveikatos temomis (mityba, burnos higiena, fizinis aktyvumas).

Labai svarbi pirminė antsvorio profilaktika, – kad nereikalingo svorio neatsirastų išvis ir ši problema neiškiltų.

3. Vaikų burnos higienos gerinimo rekomendacijos:

- a) Ugdyti vaikų higienos įpročius nuo pat ankstyvos vaikystės, formuoti įprotį dantis valyti ryte ir vakare, nuolatos plauti rankas;
- b) Didinti tėvų informuotumą apie nemokamą prevencinę dantų silantavimo programą.

Parengė:

Laima Strašinskienė

Lazdijų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos specialistė, vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną